

Jaarverslag 2017 Bureau straatjurist

Inleiding: Armoedebeleid komt niet ten goede aan dak- en thuislozen

In 2017 hebben 530 dak- en thuislozen een beroep gedaan op Bureau straatjurist. Vaak hadden ze dan al een gang langs allerlei loketten achter de rug zonder dat ze een stap verder waren gekomen. Een briefadres bemachtigen bijvoorbeeld is een bijna niet te nemen hobbel, mede veroorzaakt door onduidelijke regels. Ook tasten daklozen bij een aanvraag om maatschappelijke opvang in het duister over de procedures en de wachttijden en wat ze kunnen verwachten. Zoals een gemeenteambtenaar zei tegen een cliënt: 'De gemeente heeft geen inlichtingenplicht, u heeft een inlichtingenplicht'.

De gemeente Amsterdam voert een stevig armoedebeleid, maar we moeten constateren dat onze cliënten er geen profijt van hebben. Bijstandsuitkeringen worden beëindigd, terwijl die het laatste vangnet zijn; onderdak bij de passantenverblijven is duur; boetes voor buitenslapen worden nog steeds uitgeschreven; hulp bij schulden is niet laagdrempelig. Over de uitstroomregeling wanbetalers inzake de zorgverzekering die ervoor zorgt dat mensen niet meer de verhoogde premie hoeven te betalen en hun schulden kunnen gaan aflossen, is nog geen dakloze door de gemeente (die hierin de regie heeft) benaderd.

In de strikte en ondoorzichtige uitvoeringspraktijk is onvoldoende begrip voor het feit dat dakloosheid een persoonlijk drama is dat zijn weerga niet kent. In essentie gaat het om menselijke waardigheid. Veel van onze cliënten ervaren de gang naar het daklozenloket of naar de winteropvang als vernederend. Ook de bejegening bij loketten en instellingen laat te wensen over. Dat alles kan uiteindelijk leiden tot het mijden van zorg.¹

In december 2017 verscheen het rapport van de Amsterdamse rekenkamer 'Wachten op opvang' waarin duidelijk en onderbouwd beschreven staat hoe in Amsterdam de toegang tot de maatschappelijke opvang in de praktijk tekortschiet.² Beter onderzoeken welke hulp iemand nodig heeft, zou al een stap in de goede richting zijn.

¹ http://www.opvang.nl/files/Klop-et-al_Zorgmijding-onder-dak-en-thuislozen- lessen-geestelijk-verzorgers_VUmc-feb-2018.pdf

² Rekenkamer Metropool Amsterdam, *Wachten op opvang. Maatschappelijke opvang en beschermd wonen onderzocht.* (Eindrapport), Amsterdam: Rekenkamer Metropool Amsterdam 2017. <https://publicaties.rma.colophon.cc/wachten-op-opvang/>

Dit jaarverslag geeft de werkzaamheden en signalen van Bureau straatjurist in 2017 weer. Het jaarverslag is als volgt opgebouwd:

1. Over Bureau straatjurist
2. Briefadres
3. Armoede
4. Opvang
5. Aanbevelingen

1 Over Bureau straatjurist

Geschiedenis

Bureau straatjurist komt op voor de belangen van Amsterdamse dak- en thuisloze mensen die tussen wal en schip vallen. Het bureau is op 1 oktober 2011 ontstaan op initiatief van de Protestantse Diaconie Amsterdam, Stichting JES (Je Eigen Stek), De Regenboog Groep, HVO-Querido en stichting Belangenbehartiging Amsterdamse dak- en thuislozen (BADT). Sinds 2014 wordt Bureau straatjurist verder gedragen door Stichting BADT, mogelijk gemaakt door een subsidie van de gemeente Amsterdam. Op 26 januari 2017, precies 5 jaar na de opening door Burgemeester Van der Laan, vierden we het eerste lustrum met een studiedag over 'Mensenrechten op straat'. Die middag bespraken prof. dr. Gijsbert Vonk (hoogleraar socialezekerheidsrecht te Groningen), Rina Beers (senior beleidsmedewerker Federatie Opvang en Executive Committee Member FEANTSA), collega's van mr. Anne Martien van der Does (Kinderombudsman metropool Amsterdam) en Fred de Klerk (ervaringsdeskundige) het thema. De inleidingen leidden tot geanimeerde gesprekken over de rechtspositie van daklozen.

Werkwijze en mensen

Bureau straatjurist ontvangt subsidie van de gemeente Amsterdam. In 2017 waren aan Bureau straatjurist twee parttime krachten (Jenny Boer als coördinator en Caroline de Groot als straatjurist) en zes vrijwilligers verbonden. Het bestuur bestond eind december uit Marieke van Doorninck (voorzitter), Arend Driessen (penningmeester) en Jochem Westert (lid). In 2017 werd dankzij een motie in de gemeenteraad van GroenLinks een extra subsidie toegekend waardoor Bureau straatjurist in 2018 een nieuwe medewerker kan aanstellen.

Amsterdamse dak- en thuisloze mensen kunnen bij Bureau straatjurist terecht voor informatie en advies. Zo nodig wordt bemiddeld of andere ondersteuning geboden, zoals het meegaan naar loketten en gesprekken, het aanhangig maken van een bezwaar- of beroepsprocedure, het

indienen van een klacht. Ook kan een gerichte doorverwijzing plaatsvinden naar andere, reguliere (rechts)hulpverleners. In het verslagjaar deden 530 mensen een beroep op Bureau straatjurist. De meesten (449) kregen juridisch advies of werden begeleid doorverwezen naar een advocaat of maatschappelijk werk. Aan 81 mensen heeft Bureau straatjurist zelf verdere juridische bijstand verleend. Dat gebeurt bijvoorbeeld in zaken waarvoor geen gefinancierde rechtsbijstand mogelijk is, bij spoedgevallen en in schrijnende situaties.

Bureau straatjurist maakt onderdeel uit van het zogeheten Straatvangnet (samen met de Daklozenvakbond en de Belangenvereniging voor druggebruikers MDHG). Daarnaast werkt Bureau straatjurist samen met organisaties als de Regenbooggroep, HVO-Querido, het Leger des Heils, de diverse gemeentelijke instellingen, het maatschappelijk werk, het financieel spreekuur van de sociale kruidenier, de Ombudsman metropool Amsterdam, de Kinderombudsman metropool Amsterdam en met gespecialiseerde advocaten.

Bureau straatjurist richt zich niet alleen op individuele belangenbehartiging, maar werkt in het kader van de collectieve belangenbehartiging mee aan onderzoek en publiciteit, geeft lezingen en neemt deel aan overleggen en bijeenkomsten.

Onderzoek

Bureau straatjurist vindt onderzoek belangrijk. Cliënten van Bureau straatjurist werkten als mystery guest mee aan onderzoek van het Trimbos-instituut naar regiobinding bij toegang tot de maatschappelijke opvang.³ Ook leverden wij een bijdrage aan het onderzoek van de Amsterdamse rekenkamer 'Wachten op opvang'⁴ en het rapport 'Armoede, sociale uitsluiting en mensenrechten' van het College voor de rechten van de mens.⁵ We namen in het najaar actief deel aan de Conference of the European Institute of Social Security die in Amsterdam werd gehouden.

Publiciteit

Op de website van Bureau straatjurist www.straatjurist.nl staat praktische en juridische informatie voor dak- en thuislozen. In 2017 is de website ruim 26.000 keer bezocht, gemiddeld 71 per dag. Het meest bekeken zijn de inhoudelijke pagina's over het briefadres, boetes en opvang. We hebben in het verslagjaar vier interviews gegeven en een artikel gepubliceerd in

³ M. Planije, A. de Lange, H. Kroon, *Praktijktest toegankelijkheid maatschappelijke opvang 2017*, Utrecht: Trimbos-instituut 2017.

⁴ Rekenkamer Metropool Amsterdam, *Wachten op opvang. Maatschappelijke opvang en beschermd wonen onderzocht*. (Eindrapport), Amsterdam: Rekenkamer Metropool Amsterdam 2017.

⁵ College voor de rechten van de mens, *Armoede, sociale uitsluiting en mensenrechten. Jaarrapportage 2016*, Utrecht: College voor de rechten van de mens 2017, paragraaf 7.3.

<https://mensenrechten.nl/publicaties/detail/37645>.

het Nederlands juristenblad.

Publicatielijst

- Reformatorisch dagblad, 'Amsterdamse straatjurist helpt dakloze rond uitkering en postadres', 25 januari 2017.
- Brechtje Keulen, 'Het mag allemaal wel wat socialer', *Z-Krant* 2017, nr. 3, p. 15-17.⁶
- Straatjournaal, 'Onder welke struik slaapt u?', februari 2017.
- Op 9 november 2017 besteedde de Regenboogradio aandacht aan Bureau straatjurist.⁷
- J.J. Westert & C.G.M. de Groot, *The Dutch self-sufficient homeless person. About the self- self-sufficiency criterion for access to social care. A study on behalf of the Conference of the European Institute of Social Security on 28-29 September 2017 in Amsterdam.*
- Jochem Westert & Caroline de Groot, 'De zelfredzame dakloze. Over het eigen-kracht-criterium bij beslissingen over toegang tot maatschappelijke opvang', *NJB* 2017, afl. 44, p. 3200-3207.

In 2017 hebben we vijf presentaties gehouden:

26 januari 2017, 'Welkom en Inleiding op de studiedag' ter gelegenheid van het eerste lustrum van Bureau straatjurist.

3 april 2017, 'Sociaal-juridische dienstverlening', inleiding bij het opbouwwerk van de protestantse diaconie Amsterdam.

14 juni 2017, 'Officiële onverschilligheid', inleiding bij de jaarvergadering van de Federatie Opvang.

29 september 2017, 'The Dutch self-sufficient homeless person', Conference of the European Institute of Social Security on 28-29 September 2017.

23 november 2017, 'Officiële onverschilligheid', inleiding voor de wijkdiaconie van de PKN in Amsterdam Noord.

Signalering

Naast individuele hulp is signalering een belangrijke functie van Bureau Straatjurist. De top-3 van vragen en problemen die aan Bureau straatjurist in 2017 zijn voorgelegd, liggen op het terrein van: briefadres (18 %), bijstand/daklozenuitkering (11 %), opvang (11 %). Over het algemeen kampen cliënten met meervoudige problemen, waaronder schulden. Hierna geven wij een overzicht van de belangrijkste structurele problemen die wij in het verslagjaar signaleerden.

⁶ < <https://www.straatjurist.nl/wp-content/uploads/2013/09/2017-Het-mag-allemaal-wel-wat-socialer-Z.pdf> >

⁷ < <https://www.straatjurist.nl/verslagen-en-meer/> >

2 Structurele problemen

Bemachtigen van een briefadres

De essentie van de Basisregistratie Personen is dat burgers bereikbaar zijn voor de overheid. Wie geen woonadres heeft, moet op grond van de Wet basisregistratie personen een briefadres aanvragen. Wanneer dat niet gebeurt, volgt een boete van 325 euro.⁸ Ondanks de Circulaire 'Briefadres en BRP' van het ministerie van Binnenlandse zaken en koninkrijksrelaties (2016)⁹, faciliteert de gemeente Amsterdam het briefadres amper voor dakloze mensen die niet buiten slapen, die niet in de opvang slapen of die niet de laatste drie jaar twee jaar in Amsterdam waren ingeschreven. Met name werkende dakloze mensen en bankslapers met een UWV-uitkering zijn hiervan de dupe. Deze mensen moeten voor een briefadres een beroep doen op hun eigen netwerk, maar veel mensen in het netwerk vertrouwen de overheid niet en durven geen briefadres te geven.

Armoede

Veel van onze cliënten hebben geen enkele vorm van inkomen. Bij het aanvragen van bijstand ontmoeten ze veel hobbels. Een groot probleem is dat veel dakloze mensen op wisselende adressen overnachten, maar deze adressen van de gastvrouw of gastheer niet aan de gemeente mogen melden.

Goed nieuws is dat de dienst WPI (Dienst werk, participatie en inkomen) op grond van de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 4 april 2017¹⁰ voortaan minder strikt is bij de beoordeling of iemand dakloos is dan wel zich op een woonadres moet inschrijven. Voorheen kreeg men geen daklozenuitkering als hij/zij 4 of meer dagen per week op hetzelfde adres verbleef. Dat is nu anders (artikel 4.7.4 Werkvoorschriften Werk, inkomen en participatie). Bij de beoordeling moeten, op basis van jurisprudentie van de Centrale Raad van Beroep van 4 april 2017, alle omstandigheden van de klant in hun onderlinge samenhang worden gewogen. Het enkele feit dat een klant vier of meer dagen op één adres slaapt is nu niet meer

⁸ Artikel 4.17 Wet basisregistratie personen.

⁹ < <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/circulaires/2016/11/24/circulaire-brp-en-briefadres> >

¹⁰ ECLI:NL:CRVB:2017:1388.

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:CRVB:2017:1388&showbutton=true&keyword=ECLI%3aNL%3aCRVB%3a2017%3a1388>

doorslaggevend.¹¹

Niet alleen het ontbreken van een inkomen leidt tot armoede, ook de vele boetes die dakloze mensen krijgen en de schuldenproblematiek.

Beslaglegging

Veel dakloze mensen hebben te maken met een beslaglegging of inhouding op de uitkering dan wel op het loon. We zien veel fouten met de berekening van het absolute wettelijk minimum dat nodig is om te kunnen leven, de beslagvrije voet.¹² Herhaaldelijk blijkt dat mensen hierdoor onder het absolute wettelijke bestaansminimum zakken. We moeten dan volhardend zijn om de fout hersteld te krijgen en hetgeen teveel is ingehouden op de uitkering of het loon terug te vorderen. Wij constateren te vaak dat deurwaarders, die een publieke taak hebben, de gerechtvaardigde belangen van schuldenaren uit het oog verliezen. Deurwaarders zijn vaak niet bereid een onderbouwing te geven van de hoogte van de vordering en de berekening van de beslagvrije voet.

Uitstroomregeling wanbetalers Zorgverzekeringswet

Sinds juli 2016 is het voor mensen makkelijker om uit de wanbetalersregeling van de Zorgverzekeringswet (Zvw) te komen. De zogeheten Uitstroomregeling wanbetalers Zorgverzekeringswet legt de regie bij de gemeenten. Die moeten bewerkstelligen dat hun inwoners er gebruik van kunnen maken. De gemeente Amsterdam heeft aan de totstandkoming van de regeling meegewerkt, maar heeft hem tot nu toe nog niet uitgevoerd. Terwijl de voordelen groot zijn: mensen zijn verlost van de hoge premie en bouwen tegelijkertijd hun schuld bij de zorgverzekeraar af.

Maatschappelijke opvang

Het leven op straat en geen veilige verblijfplaats hebben, is geestelijk en lichamelijk zwaar. Ondanks de uitbreiding van opvangplaatsen is er een strenge selectie aan de poort die maakt dat zelfredzaam geachte daklozen en daklozen zonder regiobinding¹³ worden uitgesloten. Het college van burgemeester en wethouders stelt in antwoord op schriftelijke vragen d.d. 20

¹¹ Artikel 4.7.4 Beleidsvoorschriften Werk, Participatie en Inkomen.

¹² Artikel 475d Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. <https://www.kbvg.nl/beslagvrijevoet>

¹³ M. Planije, A. de Lange, H. Kroon, *Praktijktest toegankelijkheid maatschappelijke opvang 2017*, Utrecht: Trimbos-instituut 2017, bijlagen 3 en 4. Amsterdam gaf 2 van de 6 mysterie guests geen opvang op grond van het niet voldoen aan het vereiste van regiobinding. Twee andere mysterie guests (van de 6) kregen om een voor hen onbekende reden geen opvang.

december 2017 dat het college toch voldoet aan de uitspraak van het Europees Comité voor Sociale Rechten d.d. 10 november 2014.¹⁴ Wij betwijfelen dit. Uit deze uitspraak van het ECSR vloeit naar onze mening voort dat iedere dakloze in nood, zelfredzaam of niet, met of zonder regiobinding, een individueel recht heeft op opvang.

We onderschrijven de conclusies van de Amsterdamse rekenkamer in het rapport 'Wachten op opvang'.¹⁵ Kort samengevat is de conclusie: ondanks de voortdurende inspanningen van het college van burgemeester en wethouders (B&W) is de toegang tot maatschappelijke opvang voor dak- en thuislozen en de toegang tot beschermd wonen nog onvoldoende adequaat. In 2016 werd twee derde van de aanvragen voor maatschappelijke opvang (1.076 personen) afgewezen. Het college van B&W heeft de afgelopen tijd verbeteringen doorgevoerd en daardoor belemmeringen weggenomen, maar is er nog onvoldoende in geslaagd om de instroom, doorstroom en uitstroom te verbeteren. Het aantal cliënten dat moet wachten is toegenomen. Dit maakt de zorg nodeloos duur, terwijl een structurele oplossing daarvoor nog niet in zicht is. Cliënten staan nog onvoldoende centraal. Er worden te veel eisen aan de cliënten gesteld.

Wij onderschrijven deze conclusies. In het bijzonder viel ons het volgende op: (a) de problematiek van regiobinding, (b) de problemen van de zelfredzame dakloze en (c) van dakloze gezinnen, (d) de praktijk van wegsturen zonder beschikking, (e) schorsing en (f) de hoge prijs van de opvang.

a. Regiobinding

In onze praktijk zagen wij regelmatig dat na een aanvraag voor opvang regiobinding wordt tegengeworpen. Regiobinding in strikte zin houdt in: de betrokkene was twee van de drie jaar voorafgaand aan de aanvraag ingeschreven in de Basisregistratie personen van Amsterdam (2 uit 3 eis). Maatschappelijke opvang is beschikbaar voor ingezetenen van Nederland die in Amsterdam ondersteuning zoeken, het beginsel van landelijke toegankelijkheid.¹⁶ In de Nadere regels maatschappelijke ondersteuning wordt het bindingscriterium als volgt geïnterpreteerd. Er worden drie aspecten betrokken bij de vaststelling of iemand binding heeft met de regio Amsterdam: regiobinding (2 uit 3 eis), zorgkader en sociaal netwerk. Deze aspecten wegen even zwaar. Indien de BRP geen uitkomst biedt, moet de cliënt aantonen dat hij/ zij in de afgelopen

¹⁴ ECSR 10 November 2014, *FEANTSA v. the Netherlands* (Complaint No. 86/2014).

¹⁵ Rekenkamer Metropool Amsterdam, *Wachten op opvang. Maatschappelijke opvang en beschermd wonen onderzocht*. (Eindrapport), Amsterdam: Rekenkamer Metropool Amsterdam 2017.

¹⁶ Artikel 1.2.1 sub a Wmo 2015. Artikel 1.2 lid 2 Artikel 4.5 lid 1 Verordening maatschappelijke ondersteuning Amsterdam 2015, versie 2018.

drie jaar twee jaar in Amsterdam verbleef (bijvoorbeeld door het overleggen van brieven van officiële instanties of bankafschriften).¹⁷

In de praktijk merken wij dat sommige dakloze mensen ondanks de versoepeling van het bindingscriterium niet worden toegelaten tot maatschappelijke opvang als zij niet aan het criterium regiobinding in strikte zin (de 2 uit 3 eis) voldoen. De verklaring ligt bij het criterium voor uitstroom uit de maatschappelijke opvang waarbij wel de strikte eis wordt gesteld dat de betrokkene ten minste 2 van de 3 jaar voorafgaand aan de aanvraag blijkt de inschrijving in de Basisregistratie personen (BRP) in Amsterdam woonachtig was.¹⁸ Het probleem van de discrepantie tussen toegang tot opvang en uitstroom uit de opvang via de urgentieregeling van de Huisvestingsverordening vergt - gezien de lange wachtlijsten voor een sociale huurwoning - wat betreft het bindingsvereiste een politieke oplossing.

b. De zelfredzame dakloze

In Amsterdam wordt alleen opvang als maatwerkvoorziening gegeven aan mensen die 'beperkt zelfredzaam' zijn op meerdere door het college aan te wijzen leefgebieden.¹⁹ Onder beperkte zelfredzaamheid wordt in Amsterdam verstaan dat de burger problemen heeft op het gebied van psychiatrie of verslaving.²⁰ Dat wordt in de praktijk vastgesteld met behulp van de zelfredzaamheidsmatrix.²¹ Dit is een scorelijst die het functioneren van mensen op belangrijke domeinen van het leven in kaart brengt. Hierbij wegen de domeinen lichamelijke en geestelijke gezondheid extra zwaar.²² Het invullen van de zelfredzaamheidsmatrix is volgens de rechtspraak is te summier om als een onderzoek in het kader van artikel 2.3.2 lid 4 Wmo 2015 te worden aangemerkt.²³ De dakloze mensen die zelfredzaam worden geacht krijgen naar onze mening te weinig hulp en begeleiding.

c. Dakloze gezinnen

Door een tekort aan opvangplekken zwerven nogal wat kinderen van adres naar adres of wonen ze met hun ouders in hotels, waarbij er geen sprake is van een normaal gezinsleven. De dakloze gezinnen worden regelmatig verplaatst, soms ver van school. Dit alles is niet in het belang van

¹⁷ Artikel 4.6.1 Nadere regels Maatschappelijke ondersteuning Amsterdam 2018.

¹⁸ Artikel 2.6.7 lid 1 Huisvestingsverordening 2016

¹⁹ Artikel 4.5 lid 1 Verordening maatschappelijke ondersteuning Amsterdam 2015, versie 2018.

²⁰ Zie artikel 4.6 Nadere regels Maatschappelijke ondersteuning 2017: Zeer beperkte zelfredzaamheid betreft in hoofdzaak de leefgebieden psychiatrie en verslaving.

²¹ < www.zelfredzaamheidsmatrix.nl > geraadpleegd op 1 september 2017.

²² Rb. Amsterdam 14 juli 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:4982, r.o. 3.2.

²³ CRVB 5 april 2017, ECLI:NL:CRVB:2017:1259, USZ 2017/180 m. nt. M.F. Vermaat. Rb. Rotterdam 27 maart 2015, ECLI:RBROT:2015:2026. Rb. Amsterdam 14 juli 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:4982, r.o. 4.3. Zie ook de ongepubliceerde uitspraken Rb. Amsterdam 9 augustus 2017, r.o. 5.2, zaaknummer AMS 19/945 en Rb. Amsterdam 2 juni 2017, r.o. 5.3 zaaknummer AMS 16/5429.

de kinderen.²⁴ Zij zijn extra kwetsbaar en hebben belang bij een stabiele leefomgeving.

d. Naar buiten zonder beschikking

Veel mensen mogen niet eens naar de screening voor toegang tot opvang, maar worden zonder beschikking al door een baliedewerker weggestuurd.²⁵ Er wordt dus meer dan de in het rapport van de Amsterdamse rekenkamer genoemde tweederde van de melders afgewezen. Dat herkennen wij en dat moet echt veranderen. Het aantal buitenslapers zou 50 bedragen.²⁶ Dit betreft echter het aantal buitenslapers *tijdens* de winteropvang. In de zomer, na 1 april (dan is het op een terras achter glas redelijk warm, maar 's nachts niet), zijn er dus veel meer buitenslapers.

e. Schorsing uit de opvang

Soms komen mensen op het spreekuur die geschorst zijn, d.w.z. de toegang tot de opvanginstelling is ontzegd. De redenen voor een schorsing en de gevolgde procedure zijn soms allerminst helder. Er wordt niet bekend gemaakt hoe de betrokkene tegen de schorsing kan protesteren.

f. 'Huurprijs' in de opvang

Een cliënt betaalt voor een kamer van nauwelijks 11 vierkante meter, zonder eigen toilet en douche, in het passantenverblijf in de Havenstraat maar liefst 465 euro per maand. Anders dan voor een huurwoning is geen huurtoeslag mogelijk. Op grond van de puntentelling van het Woningwaarderingssstelsel zou zijn kamer eigenlijk niet meer dan 100 euro per maand moeten kosten.²⁷

²⁴ Artikel 3 lid 1 Verdrag inzake de rechten van het kind bepaalt dat de belangen van het kind de eerste overweging dienen te zijn bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen. Lid 2 draagt de autoriteiten op het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn.

²⁵ Rekenkamer Metropool Amsterdam 2017, p. 160.

²⁶ Rekenkamer Metropool Amsterdam 2017, p. 145.

²⁷ Met toestemming van de Belasting dienst is huurtoeslag mogelijk voor 'een onzelfstandige woonruimte is, welke deel uitmaakt van een woongebouw of woning, geheel of gedeeltelijk verhuurd ten behoeve van begeleid wonen, groepswonen door ouderen of een daarmee vergelijkbare woonvorm, en in eigendom van en aan de huurder verhuurd door een rechtspersoon zonder winstoogmerk, die mede op het gebied van de volkshuisvesting werkzaam is' (art 11 wet op de huurtoeslag).

3. Aanbevelingen

Bureau straatjurist ziet al jaren een discrepantie tussen het recht en de uitvoeringspraktijk: in Amsterdam worden sociale grondrechten niet voor iedere Amsterdammer nageleefd.²⁸ Door de sluiting van de winteropvang op 1 april 2018 moet weer een grote groep mensen op straat moet zien te overleven, terwijl in april de gemiddelde nachttemperatuur tussen de 3 en 6 graad Celsius schommelt.²⁹ Op straat moeten slapen is niet alleen koud, het is ook onwaardig. We blijven het dan ook zeggen: onze cliënten zijn allereerst gebaat bij de totstandkoming van meer sociale huurwoningen en ten tweede bij voldoende laagdrempelige opvang die het hele jaar geopend is.

Hoe kan de hulp aan dakloze mensen beter worden? De Amsterdamse rekenkamer geeft een aanzet met vijf aanbevelingen om de toegang tot opvang te verbeteren. Hieraan willen wij het volgende toevoegen.

a. Briefadres

Zonder briefadres besta je niet. De circulaire 'Briefadres en BRP' van het ministerie BiZa dient onverkort te worden toegepast. Er moet met spoed bij de gemeente een loket komen waar mensen zelf een briefadres kunnen aanvragen aan de hand van een eenvoudige procedure die geënt is op de Algemene wet bestuursrecht.

b. Armoedebestrijding

Dak- en thuislozen behoren tot de armste inwoners bij de stad. De armoede onder deze groep moet serieuzer bestreden worden.

Als er schulden zijn, dient de deurwaarder of het bestuursorgaan dat op de uitkering of het loon mag inhouden de cliënt te informeren over de totstandkoming van de schuld en de berekening van de beslagvrije voet. Betere informatie is dringend gewenst, bijvoorbeeld in de vorm van een bijsluiter bij de loon- of uitkeringsspecificatie. De gemeente Amsterdam heeft aan de totstandkoming van een nieuwe regeling voor uitstroom uit de wanbetalersregeling Zwv meegewerkt, maar heeft de regeling tot nu toe nog niet uitgevoerd voor haar burgers.

c. Opvang

Bureau straatjurist vindt net als de Amsterdamse rekenkamer dat de procedures voor

²⁸ ESCR 10 november 2014, klacht 86/2012, FEANTSA v. the Netherlands.

²⁹ <https://www.knmi.nl/nederland-nu/klimatologie/grafieken/jaar>

toegang tot opvang meer gericht moeten worden op de behoeften van de dakloze cliënt en dat na een aanvraag/melding altijd een beschikking moet worden afgegeven waarop is vermeld wat te doen om eventueel bezwaar te maken. Gezien onze praktijkervaringen is nader onderzoek naar de rechtspositie van dakloze gezinnen door een onafhankelijke instantie dringend nodig.

d. Probleemoplosser: laagdrempelig en snel

We vragen het nog maar eens: een troubleshooter die snel kafkaëske situaties kan doorbreken zou een welkome aanvulling zijn op de gemeentelijke dienstverlening.

We constateren in 2017 vooruitgang bij de hulp aan dakloze Amsterdammers, in het bijzonder uitbreiding van opvangplaatsen, maar er is nog veel voor verbetering vatbaar. De Amsterdamse rekenkamer constateerde dat de gemeente Amsterdam de ervaring van cliënten te weinig benut.³⁰ Op alle overleggen tussen de gemeente en belangenbehartigers komen al jaren steeds weer dezelfde punten aan te orde, maar er verandert te weinig ten goede. Bureau straatjurist hoopt dat de ervaringen van cliënten en hun belangenbehartigers voortaan wél ter harte worden genomen.

Amsterdam, april 2018

mr. Caroline de Groot en drs. Jenny Boer

Bureau straatjurist
Oudezijds Voorburgwal 165
1012 ET AMSTERDAM
M 06 10633431/0610195597
E info@straatjurist.nl

³⁰ Rekenkamer Metropool Amsterdam 2017, p. 80.